

Mens, kom tevoorschijn

Vanaf onze geboorte tot en met onze dood komen we in aanraking met een oneindige reeks gewenste en ongewenste levensveranderingen. Hoe ontdekken of ontwikkelen we de veerkracht die nodig is om ons leven vol te leven, onze unieke bijdrage te kunnen leveren, onze roeping te vinden?

In een reeks van zes interviews gaan Klaartje van Gasteren, Marnix Reijmerink en Jakob van Wielink in gesprek met bekende internationale denkers die allen laten zien dat in het ontdekken en herkennen van onze kwetsbaarheid ook de weg naar ons talent en potentieel ligt. Sommigen van hen moesten ervaringen doorstaan die te groot lijken om te kunnen overleven.

Zes verhalen van zes mensen die tevoorschijn zijn gekomen en die de lezer uitnodigen en uitdagen datzelfde te doen.

De vierde in deze reeks is Azim Khamisa, oprichter van de Tariq Khamisa Foundation en bestsellerauteur van boeken over vergeving die hij schreef na de moord op zijn zoon Tariq.

In gesprek met Azim Khamisa over de kracht van vergeving

Er waren slachtoffers aan beide zijden van het geweer

“Er is geen enkel probleem in het leven dat je geest niet kan oplossen of helen. Toen mijn zoon werd vermoord, werd ik overvallen door immens verdriet en intense pijn. Ik viel flauw en had een ervaring waarbij ik buiten mezelf trad en zag hoe ik op de grond lag. Ik voelde me rustig en vredig. Toen ik bijkwam, had ik een belangrijk inzicht: in deze tragedie, waarbij een jongen onder invloed van drugs en alcohol mijn zoon doodschoot, bevonden zich slachtoffers aan beide kanten van het geweer. Deze gedachte opende voor mij de weg naar vergeving.”

AUTHORS: MARNIX REIJMERINK, KLAARTJE VAN GASTEREN & JAKOB VAN WIELINK

Op de avond van 21 januari 1995 wordt Tariq Khamisa – een twintigjarige student die in zijn vrije tijd pizza’s bezorgt – dodelijk neergeschoten door Tony Hicks, die dan veertien jaar oud is. Tony heeft die avond met zijn vrienden veel alcohol en drugs gebruikt en ze besluiten om pizza te bestellen en daar niet voor te betalen. Bij wijze van inwijdingsritueel van de *gang* waartoe hij behoort, zeggen zijn vrienden tegen Tony dat hij de bezorger moet neerschieten.

Deze gebeurtenis verandert voorgoed de levens van velen, niet in de laatste plaats van Tony zelf. Al is hij daar op dat moment niet mee bezig.

Geïnspireerd door het verhaal van Azim Khamisa, vader van Tariq Khamisa, het verhaal dat hij beschreef in zijn boek *From murder to forgiveness*, ontmoetten wij Azim in zijn huis in San Diego. Na het interview met dr.

Edith Eger, waarover wij eerder in deze rubriek schreven, geeft zij aan dat zij hem “wel bijzonder graag zou willen ontmoeten”. Omdat ze ook in San Diego woont, brengt ze ons naar zijn huis. Hoewel Azim zowel ons als Edith nog niet eerder ontmoette, verwelkomt hij ons met een vanzelfsprekende omhelzing hartelijk in zijn huis.

Over Azim Khamisa...

Na het verlies van zijn enige zoon Tariq in 1995 als gevolg van een zinloze moord door een gang-lid, koos Azim Khamisa voor de weg van vergeving en compassie in plaats van wraak en verbittering. Azim brengt zijn inspirerende boodschap van vergeving, vrede en hoop in een wereld die elk ervan hard nodig heeft. Zijn verbazingwekkende keuze leidde tot de oprichting van de TKF - Tariq Khamisa Foundation. Azim werd geprezen door waardigheidsbekleders als de Dalai Lama, voormalige president Bill Clinton en Al Gore, en zijn diepgaande werk kreeg aandacht in onder meer de *New York Times*, *Oprah Magazine*, de *Washington Post*, *NBC's Today Show* en *CBS' Early Morning Show*. www.tkf.org

Op de ochtend van 22 januari 1995 vindt Azim Khamisa een visitekaartje op zijn deurmat van de recherche in San Diego met daarop geschreven de tekst: “*We are trying to reach Tariq Khamisa's family.*” Toen hij belde, vernam hij het verschrikkelijke nieuws van Tariqs dood. Een periode van intense rouw volgde. Azim kiest voor een dappere weg als hij het besluit neemt zich niet te willen verliezen in de rouw. Hij gaat een bijzondere weg door de moordenaar van zijn zoon te vergeven en samen met Ples Felix, de opa en pleegvader van Tony Hicks, een stichting op te richten ter ere van zijn zoon. De Tariq Khamisa Foundation zet zich in om aan jongeren op scholen de kracht van vergeving te laten zien en te leren, en er zo aan bij te dragen dat kinderen ophouden andere kinderen te doden. Het werk van de stichting is, zeker in de Amerikaanse samenleving, wellicht actueler dan ooit.

Ten tijde van de moord werkt Azim als bankier voor een grote investeringsmaatschappij. Met de dood van Tariq komt zijn werk en het belang ervan in een nieuw daglicht te staan. Hoewel Azim als soefi moslim al een rijk geloofs- en gebedsleven had, kreeg dit door het verlies van zijn zoon een nieuwe, verdiepende impuls. De zoektocht om aan dit verlies betekenis te geven werd gevoed door de soefi-traditie waarin de nabestaanden veertig dagen gelegenheid hebben om te rouwen over hun geliefden. “Blijven rouwen belet de ziel van de overledene zijn reis in het hiernamaals voort te zetten. Natuurlijk was mijn rouw na veertig dagen niet over. Maar toen ik mijn geestelijk leidsman ontmoette, riep hij me wel op om het verlies om te zetten in iets goeds, zodat ook ik verder kon gaan. Hij riep me op om, als een ritueel, een goede daad te verrichten om zo actief met de rouw om te gaan.”

Het was in de periode van rouw, dat Azim zich realiseerde dat zijn eigen weg naar bevrijding langs vergeving van Tony voerde. “Vergeving is geen makkelijk proces. Het vraagt om door en voorbij de woede te gaan

en de boosheid te omarmen. Hoe meer je de boosheid tegenhoudt, hoe meer aandacht het vraagt. Vergeving nodigt je ook uit te kijken naar en te voelen hoe je zelf mensen pijn hebt gedaan in het leven. Ik merk dat naarmate de jaren vorderen, vergeving gemakkelijk wordt, als een soort 'gewoonte', maar het vraagt steeds opnieuw oefenen. Ik mediteer elke dag twee uur en dat is bij dat oefenen voor mij een belangrijk hulpmiddel."

Azim beseft dat niet Tony, degene die de trekker overhaalde, de vijand is, maar de maatschappij waarin hij opgroeide. Al op jonge leeftijd waren Tony's ouders niet in staat om voor hem te zorgen en kwam Tony in contact met extreem geweld. "Hoe is het mogelijk dat we niet in staat zijn de omstandigheden waarin deze daad kon plaatsvinden op te lossen?" Vanuit deze vraag zet Azim zich actief in voor het herstelrecht, waarbij niet twee, maar drie partijen betrokken zijn: het slachtoffer, de overtreders én de maatschappij.

Na de dood van Tariq, tijdens de rechtszaak tegen Tony, kwam Azim in contact met de grootvader van de moordenaar van zijn zoon. Ples Felix nam zijn kleinzoon onder zijn hoede toen Tony negen jaar oud was. Met de moord op Tariq voelde hij zich verraden door zijn kleinzoon. Het gevoel van schaamte en schuld dat ermee gepaard ging was overweldigend. Toch besloot hij om Azim en diens familie onder ogen te komen en aan te bieden alles te zullen doen om ze te helpen en te ondersteunen. Azim vraagt Ples mee te doen in de Tariq Khamisa Foundation. Sindsdien bezoeken ze samen vele scholen in binnen- en buitenland en vertellen ze hun zeer persoonlijke en bijzondere verhaal vanuit de overtuiging dat het leiderschap dat jonge mensen bij zichzelf moeten ontwikkelen begint bij de rolmodellen die ze in hun leven ontmoeten. Ples en Azim willen een belangrijk rolmodel zijn door te laten zien dat je aan elke tragedie in je leven positieve betekenis kunt geven. Ples werd een van Azims beste vrienden.

Tony

Ook voor Tony heeft de vergeving van Azim nieuwe, onverwachte deuren geopend. Tijdens de inmiddels 25 jaar in de gevangenis heeft hij niet stilgezeten. Hij is gaan studeren, werd dichter en houdt op de site van de TKF een blog bij, waarin hij ook antwoorden geeft op vragen van (vaak jonge) lezers. Zoals op de vraag wat hij aan Tariq zou willen zeggen als hij de kans had. "Jouw vader Azim heeft me vergeven dat ik jou heb vermoord. Hij is me zelfs komen bezoeken in de gevangenis. De compassie die hij heeft laten zien maakt me erg nederig. Ik heb ook vaak contact met Tasreen (zus van Tariq, directeur van de TKF, KMJ) die me in haar leven heeft toegelaten en ik voel me zo gezegend dat ik haar mag kennen. Door hen heb ik meer over jou geleerd en door jou heb ik meer over mezelf geleerd."

"Ik vond mijn roeping door de moord op mijn zoon"

Met de programma's van de Tariq Khamisa Foundation leren de mannen nu samen aan jonge mensen de principes van geweldloosheid. Deze principes gaan ervan uit dat geweld deel van de werkelijkheid is waarin we leven en dat iedereen er op een of andere manier door geraakt wordt. Daarbij moeten we ons realiseren dat elk van onze keuzes consequenties heeft. Azim benadrukt echter dat elk mens in staat is om goede keuzes te maken, keuzes die niet gewelddadig zijn. Dat betekent dus ook dat "eenieder kan kiezen voor vergeving in plaats van voor wraak. Elk mens op de wereld verdient het om goed behandeld te worden. We zijn één familie. Dat betekent dat wanneer we dat werkelijk willen, elk conflict door middel van dialoog kan leiden tot eenheid en naastenliefde."

Om aan deze principes handen en voeten te kunnen geven, wordt er veel van ons leiderschap gevraagd. Azim doorstond de wanhoop

na het verlies van zijn zoon. Dat kon hij door de razernij, de pijn en het verdriet vol aan te kijken en niet uit de weg te gaan. In verbinding met naasten, was hij in staat het verdriet te “omarmen als een oude vriend en hem de mooiste plek in huis te geven.” Azim vertelt ons hoe bitterheid en gevoelens van wrok langzaam naar de achtergrond verdwenen door in gesprek te gaan met Tony en hem te vergeven voor de moord op zijn zoon. Deze keuze zorgde voor een complete verschuiving in hoe hij keek naar de tragedie die de moord ook was.

Er bestaat geen vergeving zonder de woede te erkennen

Azim merkte door de keuze om te vergeven hoe nieuwe energie een andere focus bracht. Een focus gericht op groei en op het zoeken van betekenis in zijn eigen leven en dat van andere, vooral ook jonge, mensen. Stap voor stap werd het Azim duidelijk dat de dood van zijn zoon een diepere betekenis had, een groter verlangen blootlegde: laten zien dat Tariq niet voor niets gestorven is maar misschien sterker nog, niet voor niets geleefd had. En het is deze liefde die Azim, Ples en hun families kracht gaf om zich in te blijven zetten voor de stichting en voor de (vervroegde) vrijlating van Tony. Eind 2018 is Tony in aanmerking gekomen voor deze vervroegde vrijlating. Tony komt, als de gouverneur van Californië zijn handtekening zet, nog dit jaar na 25 jaar gevangenschap vrij. En wanneer dat gebeurt, zal hij zich samen met Azim en zijn opa inzetten voor de Tariq Khamisa Foundation. Vanaf dat moment zal Azim, samen met Ples en met de moordenaar van zijn zoon, op het podium staan. Ze zullen jonge mensen op scholen en de wereld laten ervaren dat de liefde uiteindelijk overwint.

De nadruk die Azim legt op het oefenen bij vergeving inspireert ons. Het doet ons denken aan de reis van de held en de heldin, die worden uitgenodigd dat wat onmogelijk lijkt toch aan te gaan. Om dieper te reiken in de eigen ziel om daar onvermoede parels aan te treffen. Het is voor ons ook een brug naar onze ontmoeting met professor Philip Zimbardo, leider van

het Heroic Imagination Project waarin jonge mensen worden uitgedaagd dagelijks ‘gewone’ heldendaden te verrichten. Over die bijzondere ontmoeting in San Francisco meer in het volgende portret in deze serie.

Klaartje van Gasteren is internationaal trainer en begeleider in (persoonlijk) leiderschap, en begeleidt directies, hun teams en individuen in het worden van een secure base voor zichzelf en de mensen waarmee zij werken en leven.

Marnix Reijmerink is internationaal trainer en begeleider van teams en hun leiders. Hij brengt liefde en avontuur in het hart van groepen. Daarbij helpt hij de thema's van hechting, transitie en betekenisgeving te vertalen naar duurzame ontwikkeling en groei.

Jakob van Wielink helpt leiders en hun organisaties te leven vanuit hun diepste roeping. Jakob is als executive coach verbonden aan IMD Business School (Zwitserland) en is staflid van het Portland Institute for Loss and Transition (VS).

www.deschoolvoortransitie.nl

Referenties

- Felix, P., & Khamisa (2018). *What comes after tragedy? Forgiveness*. TED Talk. <https://www.youtube.com/watch?v=85hbMtegrLc&t=13s>
- Gasteren, K. van, Reijmerink, M., & Wielink, J. van (2019). Ik heb Auschwitz veranderd in een klaslokaal. *Tijdschrift voor Coaching*, 15(1), 18-22.
- Khamisa, A. (2009). *The Secret of the Bullet Proof Spirit: How to Bounce Back from Life's Hardest Hits*. New York: Ballantine Books.
- Khamisa, A. (2012). *Azim's Bardo: From Murder to Forgiveness. A Father's Journey*. Bloomington: Balboa Press.
- Khamisa, A. (2013). *From Fulfillment to Peace: A Roadmap to the Soul*. Bloomington: Balboa Press.
- Khamisa, A. (2013). *From Forgiveness to Fulfillment*. Scotts Valley: Create Space